

Gozdni lesni sortimenti

Spremljanje cen in razvrščanje po kakovosti

Špela Ščap,
Peter Smolnikar,
Gozdarski inštitut Slovenije

SPREMLJANJE CEN GOZDNIH LESNIH SORTIMENTOV

Spremljanje cen gozdnih lesnih sortimentov (v nadaljevanju GLS) je temelj za odgovorno gospodarjenje z gozdovi, razvoj konkurenčne lesnopredelovalne industrije, krepitev mednarodne konkurenčnosti in učinkovito oblikovanje politik. Projekt »Enoten sistem spremljanja cen gozdnih lesnih sortimentov« se v prvem delu osredotoča na pregled in analizo obstoječih metodologij zbiranja cen GLS v Sloveniji, Avstriji, Italiji, Nemčiji in na Hrvaškem. Po natančni preučitvi javno dostopne spletne literature s področja trga lesa smo identificirali več podatkovnih virov o cenah GLS, za katere smo ugotavljali tudi njihove prednosti in slabosti – z vidika metodologije zbiranja podatkov, uporabnosti podatkov za strokovne analize in trgovanje z GLS, ažurnosti javnih objav, kakovosti podatkov, primerljivosti podatkov itd.

V nadaljevanju navajamo nekaj ključnih virov podatkov za spremljanje cen GLS v Sloveniji, Avstriji, Italiji, Nemčiji in na Hrvaškem.

SLOVENIJA: Statistični urad Republike Slovenije, Gozdarski inštitut Slovenije, Časopis Kmečki glas

AVSTRIJA: Statistični urad Republike Avstrije (Statistics Austria), Kmetijsko-gozdarska zbornica Avstrije (Landwirtschaftskammer Österreich – LKÖ), Portal Holz Fair Kaufen, Oddelek za gozdarstvo pristojnega Urada Tirolske deželne vlade (Amt der Tiroler Landesregierung – Abteilung Forstorganisation), Portal Land&Forst betriebe Österreich

HRVAŠKA: Hrvatske šume, d. o. o.

ITALIJA: Portal Legnotrentino, Portal Legnoveneto

NEMČIJA: Zvezni statistični urad Nemčije (Statistisches Bundesamt Deutschland – DE-STATIS), Naročniške revije EUWID, Holzkurrier in Holzmarkinfo, Tednik Landundforst in Kmetijska zbornica Spodnje Saške – Landwirtschaftskammer Niedersachsen

Fotografija: Franc Fortuna

Glavne ugotovitve pregleda javno dostopnih spletnih virov o cenah GLS na slovenskem trgu in trgu izbranih evropskih držav so sledeče: (1) metodologije spremljanja cen GLS se med državami ali celo regijami znotraj države razlikujejo; (2) prek spleta javno dostopne cene GLS za posamezne države so zaradi spletnih strani v nacionalnem jeziku včasih težje poiskane; (3) za Slovenijo, Avstrijo, Hrvaško, Nemčijo in Italijo je na voljo več javno dostopnih podatkovnih virov o cenah GLS, ki omogočajo pregled nad trgov okroglega lesa in strateško načrtovanje predvsem ob nenadnih (pozitivnih ali negativnih) spremembah na trgu lesa ter pri uresničevanju trgovinske poli-

tike v skladu z dejanskimi tržnimi razmerami; (4) za Avstrijo in Slovenijo je na voljo več javno dostopnih virov o odkupnih cenah GLS iz zasebnih gozdov; za državne gozdove so podatki o prodajnih cenah na voljo v objavljenih letnih poročilih upravljavcev (podatek le o povprečni doseženi letni ceni za vse GLS); (5) za Nemčijo so za zvezne/državne gozdove na voljo indeksi cen GLS, absolutne cene pa so na voljo za nekatere zasebne gozdove (primer dežela Spodnja Saška); (6) za Hrvaško so javno dostopni podatki o cenah GLS za državne gozdove; (7) za Italijo so javno dostopni podatki predvsem za javne dražbe (npr. pokrajina Trentino, Veneto, Lombardija).

državami in če da, za katere sortimente. Tako smo natančno preučili pet pravil/standardov merjenja in razvrščanja GLS v kakovostne razrede, ki so relevantni za Slovenijo: (1) Evropski standardi EN 1316-1:2012 (listavci), EN 1927-1:2008 (iglavci); (2) Pravilnik o merjenju in razvrščanju gozdnih lesnih sortimentov iz gozdov v lasti Republike Slovenije (Uradni list Republike Slovenije, št. 195/2020); (3) Österreichische Holzhandelsanancen (ÖHU); (4) Nacionalni hrvaški standardi HRN; (5) Rahmenvereinbarung für den Rohholzhandel in Deutschland (nemška pravila RVR).

Glavne ugotovitve pregleda dimenzijskih zahtev in napak za razvrstitev GLS v kakovostne razrede med različnimi sistemi so: (1) mejne vrednosti posameznih kriterijev Pravilnika št. 195/20 se ujemajo z več različnimi evropskimi sistemi razvrščanja; (2) nabor kriterijev za razvrščanje hlovov v kakovostne razrede je v Pravilniku št. 195/20 najboljše med vsemi primerjanimi; (3) opredelitev robnih kakovostnih razredov je običajno zelo ohlapna in občasno stvar interpretacije; (4) najbolj problematične primerjave so pri razpokah (različna poimenovanja), obarvanosti – trohnobi; (5) problem verodostojne primerjave je kriterij, ki opredeljuje maksimalno število napak na hlov (HRN standard); (6) rezultati v splošnem kažejo na precejšnjo primerljivost obravnavanih sistemov razvrščanja hlovov v kakovostne razrede, z majhnimi odstopanji; (7) primerjanje cen med posameznimi državami je najbolj ustrezno za hlove smreke kakovostnega razreda B in C in buke kakovostnega razreda C. Dimenzijske zahteve in kriteriji dovoljenih napak za razvrščanje so za te sortimente precej dobro primerljivi predvsem med štiri pravili merjenja in razvrščanja GLS v kakovostne razrede: Pravilnik št. 195/20, avstrijske uredbe ÖHU, nemška pravila RVR ter evropski standard EN. HRN standard je dobro primerljiv le za bukev kakovostnega razreda C.

NADALJNE NALOGE PROJEKTA IN VKLJUČENOST DELEŽNIKOV

Trenutno se v projektni skupini ukvarjamo s strokovnimi analizami gibanja cen izbranih

Barvni prikaz primerljivosti opredeljenih napak in višine dovoljenega kvarnega vpliva za hlove smreke/jelke kakovostnega razreda B v izbranih pravilih glede na Pravilnik Ur. l. št. 195/20 (zeleni okenci pomenijo zanesljivo uvrstitev v enak razred; rumeni okenci pomenijo uvrstitev v enak razred nad določenim premerom hlova; rdeči pa ne uvrstitev pri največji dovoljeni napaki; prazni okenci pomeni brez opredelitve)

Hlodi smreka /jelka	Pravilnik 195/20	ÖHU	EN	RVR	HRN
Kakovostni razred	B	B	B	B	I
Nadmera	min. 6 cm, maks. 20 cm; mnogo-kratniki min. 2 %, maks. 20 cm			10 cm	
Minimalna dolžina (m)	3				
Napredovanje tržne dolžine (m)	1				
Minimalni srednji premer (cm)	30				
Ovalnost (%)	20 %				
Žlebatost/vrasla skorja (%)	10 % Dm				5 % Ds
Koničnost (cm/m)	2 cm/m			1,7	
Krivost enojna	1,5 cm/m				
Hitrost rasti	7 mm				
Reakcijski les	10 %				
Ekscentričnost	DOV		15 %	15 %	10 %
Dvojno srce	ND				
Zavitost	7 cm/m				
Grče zrasle (premer)	4 cm				4 cm; 1 venec/m
Grče nezrasle (premer)	3 cm				2 cm; 3 venci/m
Grče gnile	Ni opredeljeno				
Smolni žepi	> 4 cm, 1/hlov ali 1–4 cm, 2/hlov				
Rakove tvorbe	ND				
Razpoke na čelu	33 % Dm		25 %		
Kolesivost (delna, popolna)	15 % Dm				10 %
Poškodbe zaradi podiranja in prežagovanja	globina v območju nadmere				
Sprememba barve	ND				
Trohnoba in rjavost	ND				
Obarvanje – drugo	Rahlo sezonsko površinsko obarvanje čel dopustno	ND	ND		
Podlubniki	ND				
Rovi ličink/hroščev v lesu do vključno 2 mm in nad 2 mm (lestvičarji, lesne ose kozlički)	ND				

Obširen pregled javno dostopne spletne literature s področja trga lesa v Sloveniji, Avstriji, Italiji, Nemčiji in na Hrvaškem

MERJENJE IN RAZVRŠČANJE GOZDNIH LESNIH SORTIMENTOV

Merjenje in razvrščanje GLS po dimenzijskih zahtevah in kakovosti je bistvenega pomena za zagotavljanje natančnega vrednotenja in optimalne prodaje lesa. V Sloveniji pri trgovanju z GLS ni enotnega sistema razvrščanja in poimenovanja GLS. Formalno sicer veljajo evropski standardi, ki določajo način merjenja dimenzij in napak lesa ter način razvrščanja po dimenzijah, vendar se leti v praksi praviloma ne uporabljajo. Za merjenje in razvrščanje GLS iz gozdov v lasti Republike Slovenije je veljaven Pravilnik o merjenju in razvrščanju gozdnih lesnih sortimentov iz gozdov v lasti Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 195/2020). Pri odkupu GLS iz gozdov v zasebni lasti odkupovalci za merjenje in razvrščanje uporabljajo različne standarde in pravila (npr. tako imenovani »stari JUS-i«, podjetniške specifikacije, avstrijske »uzance« (ÖHU), lastna pravila in drugo).

V projektu smo želeli ugotoviti možnost primerjave dimenzijskih zahtev in kriterijev dovoljenih napak med posameznimi pravili merjenja in razvrščanja GLS na primeru hlovov smreke, jelke, buke in hrasta. Glavni namen primerjave je bil ugotoviti, ali je mogoča pri-

GLS za Slovenijo in izbrane tuje države ter identifikacijo glavnih vrst cen pri trgovanju z GLS in določil pogojev dobave blaga. Do konca trajanja projekta, to je do konca februarja 2026, bomo na podlagi vseh rezultatov pripravili predlog enotnega sistema spremljanja cen GLS v Sloveniji. Med trajanjem projekta so v delo vodilnega in edinega projektnega partnerja, Gozdarskega inštituta Slovenije, Oddelka za gozdno tehniko in ekonomiko, aktivno vključeni deležniki – strokovno skupino sestavljajo predstavniki Ministrstva za gospodarstvo, turizem in šport (MGTŠ), Ministrstva za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano (MKGP), Gospodarske zbornice Slovenije (GZS), Slovenskega lesnega združenja SLOLES, Kmetijsko-gozdarske zbornice Slovenije (KGZS), družbe SiDG, d. o. o., podjetja Gozdno gospodarstvo Bled, d. o. o.

Projekt (V4-24017) »Enoten sistem spremljanja cen gozdnih lesnih sortimentov« po javnem razpisu za izbiro raziskovalnih projektov Ciljnega raziskovalnega programa »CRP 2024« v letu 2024 financirata Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport (50 %) ter Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (50 %).